

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

—
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Războiul și morala.

— Articol din afară. —

Intre multele întrebări deschise de necesitatea vremurilor grele, cari așteaptă un răspuns cât de puțin mulțumitor e și întrebarea sugestivă: oare e moralizator războiul și întru cât? Bărbați de o înaltă cultură, cu vederi largi și cu autoritate în biserică au cercat să răspundă și părerile lor ca de obicei — la cei mai mici au îmbrăcat haina infalibilității. Deodată întregă lumea s'a trezit aplaudând cu un zel demn de admirație părerile riscate ale unora, cari seduși de dispoziția religioasă a miilor de nefericiți, preamăreau efectele morale ale groaznicului măcel, fără păreche în istoria popoarelor, care, abstrăgând dela măcelurile inevitabile, va preface omenimea, va face pe oameni mai religioși, mai buni și în consecință mai fericiți. Minunile tranșelor, recunoașterea unei ființe supreme din partea ateștilor pronunțați care conduce cu putere morală destinele popoarelor și a singuraticilor indivizi, belșugul ce se revărsa la un moment dat ca un balsam alinaător peste ranele suferinșilor, rolul de samarineni îndurați, ce și-o luase persoane marcante din elita societății întăreau pe un moment aceste afirmații. Un lucru s'a trecut însă cu vederea din partea celor ce ne impuneau aceste îndrumări obligatoare, că în materie de morală orice regulă trebuie să aibă de bază însăși viața cu experiența ei zilnică, ca să poată fi aplicată pentru viață. Folosind o comparație străină, asemenea negurilor, cari se ivesc pe urma ploilor mănoase și condensându-se în nori udă cu picurii lor acelaș sol

de unde au plecat ca îngrășindu-l să aducă rod cu sutele.

S'a privit adecă numai undă spumoasă ce a aruncat-o la suprafață clocotul infernal din cazanul uriaș, ce se cheamă: bătrâna Europă, în care de un an de zile se pregătește parodia fericirii generale, visată de atâtea generații, conținutul a rămas neobservat, cu toate că în păturile mai de jos pulsează viața nefalșificată a fiecărui popor. Din manifestările sgomotoase ale acestei unde s'au tras apoi consecințe, pe cari experiența unui an lung cât un veac, le desminte categoric.

Să privim numai realitatea în față și încercând un moment de sinceritate să zicem lucrurilor pe nume și ne vom convinge despre adevărul acestei afirmații.

Denunțările zilnice, arestările nenumărate făcute de agenți încredințați cu controlul echipamentului, condamnările dese, amenințările grele, croite miilor de falșificatori, excroci și excesivi iviți pe urma războiului ne-ar convinge în parte. Considerând apoi exploatarea nevrosismului neînțeleș potențat până la paroxism, prin înscenarea demonstrațiilor sângeroase pe străzile orașelor mari, în favorul unor tendințe nu arareori contrare intereselor demonstraștilor; goana nebună după câștig ~~ce a cuprins toate păturile societății, în care~~ totdeauna e jertfit moralul în interesul materiei, adăogând și demoralizarea ce urmează din câștigul nemuncit — și tabloul ar fi pe deplin zugrăvit. Să mai adaogăm și faptul, că în fața acestei schimbări neașteptate și-au pierdut cumpătul chiar și pionerii credinței, cărora le-a zis dzeescul Mântuitor: „Așa să lumineze viața voastră înaintea oamenilor, ca văzând oamenii faptele voastre cele bune să

preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceriuri”...

Unii preoți — mulți în provincie — în loc de-a trage foloase pentru biserică și neam din dispoziția religioasă extrem de favorabilă; în loc de a încerca o alipire mai strânsă de acest focar al culturii și existenței noastre naționale și de a readuce în sinul ei pe cei rătașiți și deslipiți de ea, în loc de a face pe oameni mai religioși și mai buni, fac credincioșilor superștii, ca să le moară dușmanii și să se reîntoarcă prietenii. Bătrânele ceasloave bisericesti au rolul nefăst al cărșilor sibiline, să prevestească viitorul și soarta celor depărtați pe câmpul de luptă; iar sfântul altar, centrul vieții noastre bisericesti și naționale, e prefăcut în peștera dela Delfi, în care își îndeplinește misiunea oracolul; o reîntoarcere la misticismul veacurilor prime, exploatănd cele mai nobile sentimente pentru satisfacerea poștei de argint.

Țărănimea pe care se razimă toată clădirea vieții noastre naționale, bântuită de nevoi și patimi, lipsită de prietenii adevărați de ieri, cari i-au fost conducătorii firești în cursul veacurilor cărora și-a încredințat destinul, înlocuiți prin alții, cari pentru interese materiale îi poartă în minciuni, cari, dată fiind starea de astăzi a lucrurilor, sunt curat criminale: lipsită de o cultură religioasă superioară, spiritul de analiză și critică nefiind dezvoltat într'un grad mai înalt, să poate selecționa poveștile alegând grăul din neghină, adevărul din minciună, fără control — controlul de sus lipsind cu totul — primește tot ce i se spune.

În atari împrejurări nu e greu să-ți faci o idee clară despre moralitatea colectivă creiată de războiu vorbind de o morală religioasă,

Amintiri.

I.

Razele lunii furisate prin crengile salcânilor înfloriți incremeneau umbra frunzelor pe perinița ferestrii sau pe mâinile mele, și într'un târziu mă trezeam cu mâinile umblând după petele de lumină pe pânza tocită a periniței până ajungeam la un loc, unde fața era ruptă — tot isprava mea — îmi vâram degetașul și scormoneam umplutura.

Atunci străbunica mă ruga să îmi pui mâinile sub cap, sau să mă așez în poala ei și să stau frumos, că atunci îmi spune o poveste. Cât auzeam de poveste și începeam să mă târgui pentru una lungă-lungă și frumoasă după aceia mă domoleam.

Și atunci bunica începea să povestească povestea care îmi plăcea mie mai mult. O știam și eu așa de bine și poate și bunica o povestea, cu gândul aiurea. Se oprea din când în când ca să vadă că o mai ascult, atunci îmi întorceam capul spre fața bunicei, mă uitam la chipul ei îmbătrânit și îi apucam mâna mică și slabă, o strângeam încetișor în semn că o ascult. Și adesea întrerupeam liniștea și povestea spunându-i, că și eu când voi fi așa de bătrână voi spune povești multe și frumoase ca ea. „Cui?” m-a întreat bunica. — Și risul ei pe

vârful limbei îmi răsuna și acum în urechi, — mirată că ce gânduri îmi treceau prin căpsor. Acum înțeleg de ce a răs și m'a mângăiat drăgostos cu mâna pe față când drept răspuns i-am zis „oi vedea eu”. Își depănă firul poveștii mai departe, pisica culcată și ea în poala mea torcea a lene, eu ascultam, fermecată de glasul moale al bunicii și... da a plecat moșul dela baba cea rea. Ia lăsat casă și tot, și a plecat în țara lui Bem. Pe drum a văzut un ou.

— Unde te duci moșule? a întreat ou.
— În țara lui Bem.
Ia-mă și pe mine!
— Hai dragul moșului!
„Au plecat la drum amândoi și s'au întâlnit cu un șorecel, șorecelul l'a întreat pe moș:
— Unde vă duceți moșule?
— În țara lui Bem!
— Vin și eu!
— Vino și tu cu moșu!

Mai incolo un cocoș în vârful gardului cânta cucurigu și era spăriat tare.
— Ce-i cocoșelule întreat moșu?
— Da uite stăpâna mea umblă după mine să mă prindă și să mă tae.
— Hai și tu cu moșu!
— Vin moșule dragă vin.

Mai cucurigă încă odată voios și sări din vârful gardului și porni după moș. Au plecat încet, încet cu toții, numai ce întâlnesc în cale

un rac, se văieta săracul pe uscat, că a secat apa din râu, moșului i s'a făcut milă și l'a chemat și pe rac. Iar au pornit la drum cu toții și merg ce merg, le iese în cale o pisicuță, mieuna tare săraca, că i-e foame. Întreată pe moș.

— Unde te duci moșule?
— În țara lui Bem!
— Viu și eu?
— Hai pisicuța moșului.
„Merg ei ce mai merg și se întâlnesc cu un urs mare.
— Unde te duci moșule? a întreat ursu.
— În țara lui Bem, dacă vrei vino și tu cu noi.
— Viu bucuros a mormăit ursul.

Au pornit încet prin întunec — că se întunecase deabinelea, deodată moșu a zărit într'un loc lumină și au pornit într'acolo. Au mers tare mult până au ajuns unde se zărise lumina, era o căsuță mică, moșu s'a apropiat tiptil, tiptil de ferestruță, s'a uitat înăuntru și a văzut niște hoți, mâncând la masă. Moșu l'a învățat pe urs să meargă și să dea cu pumnul în fereastră și hoții să sparie și fug. Ursul așa a și făcut s'a dus și a dat tare cu pumnul lui mare, de fugiau hoții mâncând pământul. După aceia s'au băgat cu toții înăuntru s'au pus la masă, și după ce s'au săturat moșu le-a spus la fiecare unde să se culce. Oul în cenușe, pisica pe vatră, șoarecele sub pat, cocoșu în pod, racu în bota cu apă,

bazată pe supoziții metafizice, ca singura posibilă iar nu de o morală filozofică, cu supoziții științifice, la care se gândesc mulți încă.

Trecând cu o ochire fugitivă peste aceste ecrescențe anormale, presemnele unei corupții morale, bazați pe fapte reale și observări directe să încercăm un răspuns la întrebarea pusă mai sus: intrucât e moralizator războiul? A făcut pe oameni mai religioși, mai buni, și-i va face mai fericiți?

Fără o minuțioasă analiză psihologică simplă observare imediată ne convinge, că după primii fiori ai carității creștine, trezită de efectele obuzelor dușmane, după avântul măreț al credinței în fazele prime ale războiului lumea a intrat în ogașa-i obișnuită, înăspriată de egoismul vremurilor grele. Iarăș acelaș indiferentism față de funcțiunile sacre, aceeaș răceală și împetrire față de tot ce-i religios, ca și în urmă cu un an. Excepție fac nefericiții, cari lipsiți de mâna ocrotitoare a societății, în durerile lor grele, măsurate cu o dărnicie nespūsă din partea sortii nemiloase, mângăierea și ocrotirea și-o caută în puterile tainice ale dumnezeirei, ascunsă în adâncul sufletelor lor.

A făcut războiul pe oameni mai buni? Viața zilnică cu nenumăratele înfruntări de fapte necorecte, ne răspunde că nu. Li va face mai fericiți? Fericirea o enigmă indescifrabilă a omeniei din toate vremurile, e problematică, mai mult, e iluzorie și nu credem că se va ajunge vre-odată prin deslănțuirii de forțe brutale.

Iată dar atâtea răspunsuri negative din cari, făcând bilanțul unui an petrecut în fiorii nădejzii și a nesiguranței, reiese clar concluzia logică, că dacă războiul cu jertfele-i incalculabile n'a putut să facă pe oameni mai religioși, mai buni și să contribuie astfel la realizarea visului măreț al fericirii generale, pentru care s'au jertfit sute de mii de eroi fără de nume, războiul nu poate să fie nici factor de premenire morală în viața popoarelor. — (P. F.)

ursu după ușe și moșu în pat. La miezul nopții au venit iară hoții să vadă cine i-a spăriat așa. Unul care știa unde e lumina s'a dus el întâi încetșor, a dibuit prin întunec, a găsit lumânarea și dă să sufle în cenușe, atunci oul a pocnit și i-a intrat hoțului cenușă în ochi, pisica după vatră la sgăriat, s'a dus la botă să se spele atunci racul i-a prins degetele în clește, a început să țipe și să fugă spre ușă, când dă să treacă pe lângă pat, șorecelul „țiiit bine ai pățit, cocoșul „cotcodaci cotcodaci daici să-l agățați, când să iase pe ușe i-a tras ursul hoțului un pumn în spate de au auzit și hoții de afară și au fugit și nu au mai venit niciodată. Moșul a trăit liniștit în casa din pădure până a murit.

Sfârșitul poveștii poate nu l-am mai auzit decât prin somn. A doua zi m'a trezit din somn raze vesele de soare, m'am bucurat că va fi vreme bună, că mă pot juca la căsuța mea din curte, făcută din scândurele și tapetată cu fășioare de postav pe care erau adormite trei-patru păpușele din cârpe colorate făcute de mine.

— Binecuvântate fiți vremi de copilărie senină și plină de alintări, cu povești minunate, cu nevinovată și adevărată bucurie.

Voi sunteți epoca de aur, biserica cea mai luminoasă, unde îi cade așa de bine sufletului să sărute icoanele peste cari vremea trecătoare a țesut pânză de mătase, încununându-le cu mirtul etern al dragostei sufletelor noastre.

Voi sunteți viața sufletului meu!

Steluța.

Regimentul 50.

— Articol din afară. —

Trecând pe străzile și mai ales prin satele mari ale spitalelor militare din orașul mare unde locuiesc, — ne isbește că limba românească e covârșitoare în tot locul.

Feciorii români, bărbații, tații de familie sunt răniții aceia...

Nu s'au socotit, nu s'au târguit, nu s'au răscolat când a venit vremea patriotismului adevărat, patriotismul faptelor. Prin aceasta au dovedit lumii, că nu acela e potrivit care stă pe marginea drumurilor și strigă și-și bate pieptul, care vorbește cu limbă sălbatică a patriotism fals, iar când e vorbă de fapte, de sânge, de vieată, se trage în umbra cancelăriilor, ba încă nu le este frică de Dumnezeu să tragă dela ostași și răniți cele trebuincioase, pentru păcătoasa lor îmbogățire.

Bieții Români se luptă cu toată tăria lor, se luptă înverșunați, ca eroii adevărați. Zac în spitale tăcuți, nu murmură sudălmi cum o fac mulți, ci zac în tăcere, și murmură rugăciuni către Dumnezeu. În Elcred, în El sperează dela El așteaptă alinare, mângăiere pe ranele lor grele trupești și sbuciumul sufletului lor tot Dumnezeu li-o așează. Merg înainte, se luptă, își varsă sângele și — se roagă!

I-am văzut de multe ori, i-am mângăiat și sufletul meu s'a induișat la vederea suferințelor ce le poate răbda omul, când e trebuință. I-am văzut zăcând sau plimbându-se, pe Români din Ardeal cu cei din Bucovina, pe cei din Sătmar cu Bănățenii, pe toți povestind lin, arzând și acolo de dorul vreunei cărți de rugăciune, și dornici să-și așeze și să-și întărească sufletul cu cetirea foilor și a cărților românești!

Multe prejudecăți față de Români s'au spulberat în războiul acesta; mulți oameni conducători au cunoscut firea Românilor și eroismul lui, cum și patriotismul adevărat!...

Sunt mulți răniți în spitale; ranele tuturor dovedesc mai mult ca orice vorbire ținută în vre-o piață, mai învederat ca frazele frumos alese, strălucitoare și foarte ușor de rostite când nu este primejdie, fie ele rostite de vre-un demagog de Pesta sau vre-un conte, — dovedesc mai vorbitor, că ei și-au împlinit cu sfințenie datorința față de tron și țară.

La ce să mai scoatem la iveală scenele duioase a căror mărturii am fost: va fi vreme după război, în vreme de liniște sufletească... Fapt recunoscut e, că Românii nu se trag dela nici o jertfă pentru reușita războiului, fie dela jertfa de sânge, fie dela ajutoare, fie dela bani. Acest lucru e recunoscut de toți oamenii cu bun simț și de omenie.

Ne atinge urit, cetind cu revoltă care nu se poate ascunde, că pe când conducerea supremă a armatei noastre într'o dare de seamă recunoaște fățiș că „regimentul 50 constător din Români” au ocupat la Ivangorod prin atacuri pline de vitejie extraordinară 4 șanțuri betonate (din cele 8 ocupate de întreaga noastră armată în ziua aceea), — tot atunci arhișovinistul „Pesti Hirlap” cutează să contesteze acest fapt, punându-l în conta altora!

Ne-ar cădea foarte bine, dacă mai marii noștri, din dragoste față de adevăr, ar opri țipăria acestor fel de lucruri revoltătoare. Românii își vor împlini datorința și pe mai departe, — să știe... cei dela „Pesti Hirlap” — ca și până acum, căci suntem convingși că nu înzădar se varsă sângele lor pe câmpurile și dealurile Galiciei...
Preotul George.

In lupta după adevăr.

V.
(Sfârșit).

Omenirea și-a creiat „Crucea roșie”, care nu întreabă, în timp de război, dacă ești prieten sau dușman. Pentru primejdiile de cari vorbim noi, pentru sfârticarea relațiilor sociale, la cari ne gândim noi, nu există încă o cruce roșie. Nici nu cred că s'ar putea înfăptui în decursul războiului așa ceva, după cum s'a făcut propunerea. Părerea mea este că va trebui să încercăm înființarea unei astfel de cruci roșii în timp de pace. Și trag la indoială, după experiențele de până acum, chiar și „internationalei”, că va putea înființa o „cruce roșie” ca cea plănuită, în timp de pace, trag la indoială că se va putea arăta destul de puternică în decursul veacului acestuia o astfel de instituție, dacă s'ar naște un nou război. Întrebări acestea, pe cari ni le punem și le înșirăm și noi, Germanii, între cele mai serioase și îndrăznețe probleme, cărora însă li se dă valoarea, la urma-urmelor, numai dacă sunt urmate de fapte, căci singure ele sunt hotărâtoare.

Poate că ne-am putea însă lua ca exemplu de pe acuma o altă instituție a războiului. Dacă au să discute beligeranții probleme, cari se referă la ambele părți, își trimit reciproc parlamentari. Oiiieri plini de înțelepciune și de tact, despre cari știe fiecare parte că reprezintă cauza armatei lor și a patriei lor și cari sunt tractați, totuș, cu toată considerația, dându-li-se toată cinstea. Aceștia pun întrebări și răspund altor întrebări, caută să ajungă la o înțelegere în privința problemelor, pentru cari au venit.

De ce să nu existe parlamentari ai celor nearmați din părțile beligerante? Ne știm noi mai puțin stăpâni pe noi, decât soldații noștri — încât să ne fie teamă că din schimbul acesta de idei se va naște o gâlceavă? Să ne-o mărturisim pe față: după declararea repentină a războiului au fost cuprinși chiar și conducătorii, de o agitație sufletească atât de mare, încât o stăpânire completă a sufletului fiecăruia n'a fost cu putință. Dar acum, după aproape un an de luptă....

Vrei să fii Dta parlamentar al celor nearmați, Rolland? Vrei să ne vorbești Dta de aici, nouă, Germanilor, de pe locul acesta, de unde te aud până departe? Vrei să primești răspuns din partea noastră?

Iti asigur pentru răspunsurile din partea Dtale tot aceea, de ceea ce suntem siguri că vom găsi și în tabăra Dtale: cavalerism și voința fermă, de a căuta adevărul, după cea mai bună conștiință a noastră.

Ferdinand Avenarius.

Budgetele armatelor.

O statistică a bugetelor aparținând statelor europene pe anul 1914, în care s'a produs terribila conflagrațiune, ne arată cifrele enorme cari au fost înscrise la începutul anului financiar trecut, deci în ajunul declarării războiului european.

E vorba de cifrele înscrise în aceste bugete, cari reprezintă cheltuielile ordinare pentru întreținerea armatei și a marinei. Evident că izbucnirea războiului a sporit enorm de mult sumele înscrise în buget, la începutul anului trecut, — sume cari, cum se vede, arată proporția întreținerii armatei din statele în luptă și statele înarmate din Europa.

Această statistică ne arată următoarele cifre, și următoarele înspăimântătoare proporții pe cari, încă înainte de izbucnirea războiului, le-a luat înarmarea:

Budgetul ordinar din anul trecut ne arată că cele mai mari sume pentru armată le au Rusia și Germania: cea dintâi reprezintă suma de 2.582.049.218 lei, iar cea de a doua sumă de 2.139.398.218.

Imediat vin Anglia, Franța și Austro-Ungaria cu următoarele cifre în bugetul normal: Anglia 1 miliard 929.471.000 lei, Franța 1.814.570.560 lei, și Austro-Ungaria 1.015.018.406.

Aceste sunt statele mari din Europa cari în bugetele lor figurează cu miliarde pentru întreținerea armatei.

Milloanele pentru armată sunt reprezentate în ordinea următoare, după bugetele aceluiaș an: Italia 748.621.485 lei, Turcia 635.891.379 lei și Grecia 124 mil. 372.148 lei.

Statele mai mici au avut înscrise în bugetele anului încheiat următoarele sume: Belgia 78,041.147 lei, Bulgaria 52,992.433 lei și Serbia 30,116.313 lei.

În cursul anului trecut, bugetul României a avut înscris pentru armată suma de 98,122.472 lei.

Toate cifrele pe care le-am indicat mai sus reprezintă întreținerea armatelor în timp de pace, în vremea de liniște.

Cum vedem, chiar în această situație — încă înainte de a se fi știut cu siguranță că războiul european va fi fapt îndeplinit — statele europene au cheltuit sume extraordinare pentru întreținerea armatelor.

Este deci lesne de priceput ce averi extraordinare s'au cheltuit, — pe cale bugetară numai — de către statele care au intrat într'un război pe care îl continuă cu aceeași vigoare și cu toate sacrificiile posibile și imposibile, și ce sume au fost silite să cheltuiască pentru întreținerea și întărirea armatelor statele care, neutre, așteaptă momentul decisiv pentru realizarea năzuințelor naționale și deslegarea nodului gordian.

România și războiul mondial.

Condițiunile puse de România pentru intrarea în război. — Când va decide intrarea în acțiune?

Sub titlul „Politica de duplicitate” ziarul „Moldova”, organul personal al dlui Carp scrie următoarele:

„Le Temps”, aduce știrea că între guvernul Brătianu și quadrupla înțelegere s'a ajuns la un acord. Ziarul oficios francez se întreabă numai dacă cererea guvernelor puterilor centrale ca transitul munițiilor să fie lăsat liber nu va convinge pe d. Brătianu că momentul intrării în acțiune a sosit.

— La Roumanie, zice „Le Temps”, depuis un mois, est entrée en conversation avec les alliés. Après des pourparlers entre cop s de longs silences, il semble que les conditions posées par Mr. Bratiano pour partir en guerre contre l'Autriche-Hongrie aient été finalement admises par la Quadruple-Entente”.

Pe românește:

„România, zice „Le Temps”, de o lună este în tratative cu aliații. După multe întreruperi a tratativelor, se pare că în sfârșit quadrupla înțelegere a acceptat condițiunile puse de d. Brătianu pentru începerea războiului împotriva Austro-Ungariei”.

Ziarul „Moldova” observă, că aceasta nu va împiedeca pe d. Brătianu să-și continue jocul de până acum.

Ziarul „Berlinske Tidende” află din Paris, că ministrul României de acolo a plecat la București. La Paris această călătorie a ministrului român se consideră ca un bun augur și anume că după aceasta România în curând va lua o hotărâre, iar dat fiind că s'a terminat cu secerișul, ea nu va mai întârzia să-și manifeste hotărârea definitivă.

Sub titlul „Să nu pierdem momentul” ziarul „Moldova” publică un articol din care extragem următoarele:

„...Ceeace se petrece de câțiva timp, oricare ar fi data încheierii ultimului capitol, și oricare ar fi rezultatul în amănunte, este fără îndoială preludivul.

Asistăm de un an de zile la una din cele mai sângeroase lupte, la cea mai uriașă încrușișare de forțe, la cel mai sever examen, al omenirii armate.

Pacea nu s'a încheiat încă, și e poate departe; îndârjirea e prea ofelită și popoarele prea îndârjite pentru a o putea grăbi.

Cine știe cât va mai ține războiul!...

Să nu întârziem prea mult în visările

unor idealuri pe cari nu știm cum le vom îndeplini.

Să dorim realizarea tuturor idealurilor, tuturor năzuințelor, tuturor nevoilor; dar să nu uităm nici o clipă unde și când trebuie să ne îndreptăm ochii.

Să nu pierdem momentul; să pornim la luptă acolo, unde ne duce și idealul și interesul; acolo unde astăzi ne așteaptă isbânda.”

„Le Figaro” și Balcanul.

După ziarul „Világ”.

Cu acțiunea balcanică a împătritei înțelegeri Balcanul este din nou actual pentru Francezi, spre el dela un timp încoace au privit ca spre mântuitorul lor. Banul englezesc, prestigiul rolului rusesc nu mai ispitește, în Răsărit are întâietate acum Balcanul ca vrăjitorul din „o mie și una de nopți”, capabil de orice minune. Față de Români tonul presei franceze este curtenitor, față de Bulgari însă pretensiv și uneori direct amenințător. Face să fie citite două articole ale ziarului „Figaro” consacrate grăului românesc și Bulgariei sovăitoare.

Cât privește Bulgaria „Le Figaro” scrie: Bulgarii au înțeles că timpul neutralității a trecut și acum trebuie să intre în acțiune. Sfătuirile pe cari Bulgaria le are cu Turcia în chestiunea liniilor de fier sunt acoperite de tăcere și n'au ajuns nici un rezultat. Bulgarilor li se dă dreptul de liberă comunicație la portul De-deagaci, cum dispune tratatul de București, însă lăcomia și ambiția lor este cu mult mai mare. Ambițiile pe cari ei nu le mai ascund sunt: retrocedarea în Tracia a liniei Enos-Midia, consacarea din nou a hotărârilor conferinței din Londra și retrocedarea acelor părți din Macedonia cari sunt bulgărești. Tracia ar trebui să o ia dela Turcia și ei fac pregătiri să o ocupe a doua oară plecând împotriva liniei dela Cialgea, ca astfel să înlesnească acțiunea aliaților împotriva Dardanelor iar ca răsplată pentru serviciul acesta vor fi sprijiniți ca să li se asigure trecerea sub stăpânirea lor a teritoriilor macedonene azi ale Sârbiei, pe cari le pretind. Ar fi datorია aliaților ca să obțină dela Sârbia consentimentul pentru acest târg.

Această atitudine, care cel puțin are avantajul că este sinceră până la cinism, o reprezintă grupul rusofil și democratic astăzi în opoziție, al cărui cap este Malinov fost primministru, care acum câteva luni a ținut sfături cu țarul Ferdinand și este luat în perspectivă ca președinte al ministerului național. Sтамбуловістii, cari au câțiva reprezentanți în minister, au făcut asemenea demersuri la Ghenadiev. Guvernul se menține încă. Radoslavov evită explicații. A intrat în tratative cu aliații, dar nu respinge pe austro-ungari, ba sub aripile lor tratează și cu Turcia. Din această parte i se fac Bulgariei promisiuni foarte darnice în ce privește Macedonia, dar sunt și mai exagerate cele cari primesc Tracia. I se spune Bulgariei: „noi atacăm Serbia pentru a ne face drum liber spre granița bulgară necesar pentru a da mână de sprijin prietenilor din Constantinopol. Voi să ne permiteți să trecem dacă ajungem la voi, iar serviciul vi-l plătim astfel: vă permitem ca după plăcui vostru să vă întregiți statul cu Macedonia”.

Bulgaria trebuie să se întrebe întru cât aceste promisiuni ar fi respectate și oare Austria nu-și va reînnoi pretențiunile sale vechi asupra Salonicului și nu va opri pe Bulgaria la linia Vardarului și, în sfârșit, Bulgaria nu se va înșira definitiv și pe față între dușmanii Rusiei eliberatoare, ai acelei Rusii fără de care nu s'ar fi născut Bulgaria?

Dar lăsând la o parte orice considerație sentimentală, Bulgaria este în situația de a ști pe care parte o mână interesele sale și ceasul când trebuie să ia atitudine nu este departe, pentru că serviciul cu care îndatorează atât de mult pe aliați, nu peste mult va fi de prisos. Când aliații vor intra în Constantinopol, Bulgarii se vor simți mândri să puie mâna pe ceea ce li-a mai rămas din Tracia.

Atitudinea României preocupă mai puțin pe Le Figaro și despre exportul de grâu pentru Germania scrie: „Correspondentul de război bucureștean al lui Times a anunțat că România invalidează oprirea exportului de grâu și permite transport de grâu pentru Germania din prisosul de producție. Secerișul s'a încheiat și, se spune, cu admirabile rezultate. Pe unii îi neliniștește această veste și văd în ea semnul schimbării în opinia publică românească. Închiderea graniței românești față de transitul de muniții pe cari Germania vrea să le trimită Turciei având imediată necesitate de ele față de aceștia — este numai o mascare. România — zic ei — alimentează Germania.

Să explicăm lucrurile. România este emina-mente țară agricolă. Produce cu mult mai mult grâu decât consumă și prisosul îl exportă. În împrejurări pașnice acest prisos îl exportă pe Dunăre, pe Marea-Neagră și pe Dardanele. Dar de când Dardanelele sunt închise nu poate nici transporta pe aceste căi principale. Poarta Răsăritului fiind închisă înaintea ei, nu-i mai rămâne alta decât poarta Apusului, pe care poate să exporteze în Austro-Ungaria. Nu-și poate așinti privirile spre drumul lung și costisitor al Salonicului. Românii sunt siliți să-și dea grăul austro-germanilor dacă vreau să nu le mucezească în magazine. Vinderea grăului în străinătate formează resursa principală de bogăție, este vorba deci de o chestiune vitală a lor. Grăul românesc sosește în timpul secerișului german și austro-ungar și totuși dușmanii noștri nu slăbesc să urgiteze transportul. Înainte de ce ar umplea golurile, se vor vâdi din nou la ei semnele lipsei pe cari nu le vor putea împăca prin import.

Pot importa Germanii grăul și-și pot umplea magazinele. Însă dacă magazinele lor se vor goli ei nu le vor mai putea umplea din nou. Chiar dacă Românii ar deschide hotarele pentru grâu, — își încheie „Le Figaro” articolul — ele nu se vor deschide niciodată pentru muniția germană și... deocamdată... aceasta e principalul.

Bulgaria și quadrupla-înțelegere.

— Propunerile înțelegerii. —

Într'un număr recent al ziarului nostru făcusem amintire despre noua notă a împătritei înțelegeri înmănată guvernului bulgar. În acest al doilea demers al numitelor puteri, după informațiunile culese din surse autentice din Sofia, susțin propunerile odată făcute și explicându-le astfel:

1. Bulgaria este liberă a ocupa dela un punct de frontieră vis-à-vis de Petrici sub satul Valandovo până la râul Vardar, de acolo, în sus mergând pe malul stâng, până la râul Bregulnița, la care se găsesc orașele: Štip (Istip) (rămas istoric pentru că a provocat războiul balcanic cu Turcia), Kociana și luând asemenea malul stâng, pe o linie aproape dreaptă, dela Vardar până la frontiera Bulgariei. În quadratul așa fel format mai cad satele: Gradet și Radoviș;

2. Teritoriul care era prevăzut în tratatul de alianță dela 1912 sârbo-bulgar care merge dela frontieră din fața orașului Küstendil (Bulgaria veche) trece Vardarul între Üsküb și Veles ajunge la Ohrida, se coboară până la Kostur și merge direct deasupra Salonicului, lăsând Salonic cu Kalcidonul Greciei, va fi cedat Bulgariei după lichidarea războiului; puterile garantează însă acest teritoriu în caz că Serbia, va ieși sau nu la marea Adriatică;

3. La răsărit: linia desemnată de tratatul din Londra, adică: Enos (Marea Egee), Midia (Marea Neagră), bine înțeles — trebuie luat acum prin război cu Turcia;

4. Teritoriul nou macedonean grecesc cu orașele: Drama, Seres, Kavala și insula Tasos rămân afară din disponibilitatea puterilor — Bulgaria le poate lua prin război;

5. Față de România se va aplica tratatul din Petersburg;

6. Puterile garantează Bulgariei favoruri financiare;

7. Bulgaria trebuie să atace Turcia, ajungând cu armata la Galipoli.

acest prilej, că dela începerea războiului atât soldații români din regimentele armatei comune recrutate din Ungaria, cât și cei din landwehru regesc ungar s'au luptat totdeauna cu vitejie. În 1 Septembrie, anul trecut, cu prilejul victoriei dela Krasnik, corpul al 12-lea în majoritate compus din Români, a fost lăudat printr'un special ordin de zi al armatei. În 18 Septembrie, statul major accentulează și laudă în raportul său tinuta regimentelor recrutate din Români. În 7 Octombrie ministrul austro-ungar la București contele Czernin a luat măsuri să se publice față de afirmațiunile ziarului „Universul” dovezi hotărâtoare, că Românii din Ungaria, cari luptă în armata austro-ungară se bat cu însufletire și vitejie. Cu prilejul noului chemări sub drapel și populația română din comitatele sudostice ale Ungariei, din fostul Ardeal, a răspuns cu cea mai mare însufletire la apelul supremului comandant al armatei, iar dispoziția celor concentrați a fost pretutindeni excelentă.

Familiiile soldaților români au dovedit deasemenea prin miile de manifestări, că ele iau parte activă la succesele armelor noastre, tot așa ca și populația ungară din aceste comitate.

Dealtfel, Românii din aceste comitate și-au manifestat atitudinea lor patriotică, după cum e cunoscut, prin un întreg șir de manifestațiuni, isvorite învederat din imbold propriu, fără intervenție străină. În vremea din urmă, mai cu seamă din primele zile ale ofensivei victorioase a armelor austro-ungare și germane aceste manifestațiuni ale Românilor din Ungaria se înmulțesc.

Nici în ce privește jertfa materială, Românii n'au rămas îndărătul celorlalți cetățeni. Din multe exemple, remarcăm numai vre-o câteva: la începutul iernii vre-o câțiva învățători români au colectat în vremea cea mai scurtă, în cercul populațiunii române, 18 vagoane cu vestminte de iarnă și daruri pentru soldații de pe câmpul de luptă; comunitățile de avere înființate din fostele regimente de graniță românești au contribuit la amândouă împrumuturile de războiu cu sume de multe sute de mii; băncile și instituturile financiare românești din Ungaria au contribuit esențial în aceste părți ale Ungariei la amândouă împrumuturile. Acestea sunt numai câteva exemple despre tinuta Românilor din Ungaria asupra căreia eroismul soldaților români dovedit la Ivangorod a revărsat o așa de frumoasă lumină”.

Războiul turco-ruso-anglo-francez.

Luptele din Dardanele.

Când presiunea masselor nesfârșite rusești asupra trupelor germano-austro-ungare, deveni înăbușitoare și când, în urma celei dintâi bătălii dela Varșovia mareșalul Hindenburg fu aproape debordat de milioanele de Ruși, Germania făcu apel la diversivitatea turcă.

De doi ani de zile armata turcă era pusă sub comanda generalului Liman von Sanders care, în fruntea unui corp ofițeresc de elită, se puse serios pe lucru pentru reorganizarea acestei armate. Și în adevăr, după o muncă neobosită de doi ani, armata turcească era cu totul alta decât aceea care se lăsase a fi bătută în 1912.

Intr'o zi auzirăm că flota turcească, ieșind în Marea Neagră a atacat vase din marina rusă, a scufundat un crucișetor și a înaintat până la Sebastopol.

Războiul ruso-turc era deslănțuit.

Misiunea armatei turce era „nu de a învinge, ci de a atrage asupra-și cât mai mulți Ruși, o parte din Englezi și de a neliniști transporturile anglo-franceze în Marea Roșie.

Intre Ruși și Turci războiul începu în Caucaz cu alternative de izbânzi și de înfrângeri reciproce, succesul fiind mai accentuat de partea Rușilor.

Dar deși războiul urmează în această regiune de aproape 7 luni, totuși Ru-

și nu au putut repurta succese remarcabile. Luptele se dau tot în Caucaz. Turcii țin bine defensivă și au izbutit să atragă de pe frontul european o armată de cel puțin 500.000 Ruși.

Dar interesul cel mare al războiului cu Turcia este încercarea Anglo-Francezilor de a pătrunde prin Dardanele.

Aliații au un interes superior de a lua strămtorile. Întâiul interes ar fi acela că toți neutrii din Balcani nehotărâți până acum, ar fi siliți să treacă cu armele de partea înțelegerii.

Al doilea interes este punerea în contact a Rusiei cu lumea din afară, ocuparea Constantinopolului; furnizarea Rusiei cu arme și cu munițiuni mai ales cu puști, care îi lipsesc mult, în sfârșit Turcia ar fi îngenunchiată, armatele ei retrase de pretutindeni și toate contingente ruso-anglo-franceze, evaluate la cel puțin 6 până la 700 mii oameni, ar fi liberate și întrebuințate direct contra Germanilor pe alt front.

Atacul împotriva Dardanelor a început exclusiv pe apă. Neavând informațiuni îndestulătoare asupra tăriei strămtorilor, asupra trupelor turce, asupra artileriei, asupra felului științific cu care sunt apărute, amiralul englez, comandant al flotei combinate dădu memorabilul atac din luna Martie. Acest atac costă pe aliați scufundarea a trei cuirasate, unul francez și 2 engleze.

Această înfrângere deschise ochii comandamentului anglo-francez care înțelese că Dardanelele nu pot fi luate decât printr'o acțiune combinată, adică prin cooperarea armatelor de uscat și de apă.

Timp de două luni expedițiunea de uscat fu pregătită. După două luni atacul pe uscat fu dat, o parte din trupele anglo-franceze putură fi debarcate: Francezii pe coasta Asiei la Ari-Burnu, iar Englezii cu o parte din Francezii pe coasta peninsulei Galipoli la Sedil Bahr.

De cinci luni de zile aliații luptă în Dardanele dar nu pot învinge. Au curs valuri de sânge. Este afară de orice contrazicere că aliații au pierdut cel puțin 80.000 oameni scoși din luptă, plus 7 cuirasați de întâia clasă, plus un mare număr de vase mai mici precum și multe vase de transport. Turcii trebuie să fi avut un număr însemnat de morți și răniți.

Cât timp flota aliată putea coopera de aproape cu marile lor tunuri de 305 și 380, situația Turcilor era foarte grea căci erau siliți să lase Anglo-Francezilor tot mai mult spațiu în peninsulă, dar submarinele germane își făcură apariția. Această apariție avu de urmare scufundarea a 3 cuirasați englezi într'o singură săptămână, fapt în urma căruia marile unități ale aliaților fură silită a se retrage la adăpost.

Cu toate luptele îndârjite aliații nu au putut înainta, ei sunt siliți cu toate actele de mare vitejie săvârșite, de a se menține la vârful peninsulei.

Dar ce va aduce viitorul?

Turcii au munițiuni îndeajuns pentru defensivă, adică pentru puști și pentru tunurile de mic calibru, nu au însă în destule proiectile pentru tunurile de mare calibru. Turcii nu pot lua ofensiva pentru a da o lovitură decisivă și să silească pe Anglo-Francezi a se reîmbarca.

Acum toată silița Germanilor este de a putea reaproviziona pe Turci cu munițiuni pentru tunurile de mare calibru. Dacă isbutesc atunci Dardanelele nu vor putea cădea niciodată; dacă nu isbutesc și mai ales, dacă

Italia sau vre-una din țările balcanice ia armele contra Turciei sunt foarte mulți șorți ca Dardanelele să cadă iar Turcii să fie scoși definitiv din Constantinopol și din Europa.

(Steagul.)

Comemorarea lui Alexandri.

Cetim în „Mișcarea” din Iași:

Se împlinesc douăzeci și cinci de ani de când a fost coborît în lăcașul de veci, la Mircești, — unde a cântat celebra-i luncă — poetul V. Alecsandri.

Un sfert de veac s'a scurs de când a trecut în lumea dreptilor acela care a cântat, în grai strămoșesc, cântecele de bucurie și de jale ale neamului și care prin opera sa bogată și multiformă a contribuit în bună parte la toate evenimentele politice și culturale prin cari am trecut, în cea mai grea epocă de tranziție, pe la mijlocul veacului anterior.

În stadiul și la nivelul culturii în care ne aflăm astăzi ar fi greu să zici despre bardul dela Mircești că a fost cel mai mare poet al națiunii, — dar dacă judecăm opera sa în timpul în care a fost scrisă, atunci putem avea măsura exactă a valorii ei, și atunci putem spune — judecând acea epocă — că Alecsandri a fost unul din cei mai mari poeți și scriitori naționali.

Căci ce se resimte mai mult în toată această bogată operă decât dragostea de neam și de grai, dragostea de pământ și de toate tradițiile strămoșești?

Dar — nu e vorba să facem aprecieri critice în evocarea chipului lui Alecsandri, acum când suntem aproape a-l comemora, la 25 ani după moarte. E vorba de modul cum s'ar putea face ca această comemorare ce urmează să aibă loc la 27 August v., să poată lua caracterul unei pioase sărbători naționale.

Iașul care a fost leagănul lui Alexandri și în care bardul dela Mircești a produs cea mai însemnată parte a operii sale, ar trebui să se gândească din timp la această dată comemorativă.

Scriitorii ieșeni, poeții și prozatorii, cari nu sunt constituiți în societate, profesorii și studenții, acei cari au cunoscut în deaproape pe marele cântăreț și toți admiratorii săi, ar trebui să ia inițiativa unei comemorări la groapa lui Alecsandri, instituind un comitet de acțiune care să invite Academia Română, reprezentanții artei și literaturii și neamul întreg ca să participe la această comemorare.

Nu e vorba de sărbătoare, — ci de comemorarea unei zile solemne întru amintirea marelui bard al neamului și poate că chiar în aceste clipe e momentul și mai nimerit ca să se adune poporul, surtucari, și țărani în jurul aceleia pe cari l-au coborît în groapă, — după propunerea Carmen Sylvei — „cei 9 dorobanți și cu argentul zece...”

Aruncăm ideia cu nădejdea că va avea ecou și că astfel ziua de 27 August v. să poată fi amintită spre cinstea neamului, ca o zi de pietate și de proslăvire pentru memoria marelui cântăreț care doarme la Mircești.

Scrisori din Bulgaria.

Turcii golesc Adrianopolul. — Românii în ceasul hotărâtor. — Pretențiunile Germaniei și Austro-Ungariei. — Știri din Turcia.

— Corespondență particulară. —

Sofia, 10 August.

Ziarul bulgar „Duma” scrie:

„Se spune că acum 2—3 zile au sosit în Iamboli câțiva dezertori turci, unul din ei ar fi istorisit, că Turcii sunt în mare mișcare în Adrianopol.

Acum în urmă transportă de acolo la Constantinopol cu repeziciune toate valorile și arhivele. În oraș ar fi numai femei și bătrâni.

Un ministru ar fi declarat unor amici politici, că tratativele cu Turcia se desvoltă într'o formă favorabilă și că, în curând, dâșii vor fi

surprinși cu o năvălă foarte plăcută așa că se poate aștepta de grabă sfârșitul tratativelor într-o formă favorabilă.

Același ziar scrie despre România:

„După ce au renunțat la visurile lor de a uni rassa română luând Bucovina și Transilvania, acum se silesc să se susție cel puțin în neutralitate leală.

Germania și Austro-Ungaria însă, insistă în părerile lor, ca să permită libera trecere a munițiilor pentru un stat beligerant, întrucât nu ar fi infracțiune la neutralitate.

Dânșii voesc să spună că, precum pot Rușii să transporte pe Dunăre, care se consideră ca neutrală, tot ce vor pentru Serbia tot asemenea pot să lase transporturile pentru Turcia. Li s'au dat Românilor termen până la 28 Iulie (10 August st. n.), să determine definitiv conduita lor în această chestie.

După informații sosite aici, din Constantinopol, guvernul turcesc ar fi hotărât irevocabil să gonească patriarhul grecesc de acolo.

Persoane sosite din Constantinopol anunță că un submarin englez ar fi apărut aproape de vama dela Stambul, pe care a stricat-o, distrugând și câteva faruri. Asta a produs mare panică.

Turcii au început să tragă cu tunurile dela cheiul arsenalului.

O ghiulea a căzut într'un restaurant, una a lovit în hanul Kioprilis, unde e totdeauna mare mișcare și una chiar în vama lor. — St.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 12 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Forțele austro-ungare, cari îl urmăresc pe dușman la nord de Wieprzul inferior, azi au ocupat Lukow și la est de Radzin au trecut râul Bystrica.

Intre Tysmidnița și Bug, aliații noștri i-a scos ieri pe Ruși în mai multe locuri, din pozițiunile lor. Dușmanul a părăsit azi dimineață câmpul de luptă și se retrage. Dealtminteri situația e neschimbată.

Pe frontul italian: Pe frontul din regiunea litoralului am respins în noaptea trecută, pricinuindu-i mari pierderi, un atac mai mare al dușmanului, îndreptat împotriva părții proeminente a platoului Doberdo, iar la Zagora două atacuri, precedate în cursul zilei de o preparare cu un foc violent de artilerie. În fața capului de pod dela Gorizia e liniște. În celelalte fronturi continuă hărțuierile și luptele de artilerie.

Budapesta, 12 August. — Se comunică dela comandamentul suprem al marinei de război:

În 11 August, dimineața, vasele noastre au bombardat clădirile căilor ferate de pe țărmul italian, dela Molfetta până la San-Giorgio. În Molfetta au fost distruse 4 fabrici și 2 viaducte ale trenului urban. Un viaduct s'a prăbușit, iar o fabrică a fost incendiată. Gara San-Spirito și diferite depozite au ars până la pământ. În Bari am puscat asupra castelului cetății, asupra semaforului, asupra drumului de fer și 5 fabrici, unul dintre acestea a căzut pradă flăcărilor. Bari a fost întreg acoperit de nori de prav și fum. Populația era stăpânită de panică. Italienii au puscat zădarnic cu tunurile lor de calibru mijlociu asupra distrugătoarelor noastre de torpile. Deasemenea a dat greș și atacul unui submarin dușman. Viaductul dela San-Giorgio, al drumului de fer a suferit multe stricăciuni de focul nostru. Toate vasele noastre au sosit îndărăpt neatînse. Afară de submarinul ce s'a ivit în față la Bari, despre care am amintit, n'am văzut nici o unitate din forța navală a dușmanului.

Berlin, 12 August. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: În Argonni, la nord de Viller-le-Châteaux am ocupat un grup de fortificații al Francezilor, fortul Martyn. Am făcut prizonieri 74 Francezi nerăniți, între cari 5 ofițeri, și am capturat 2 mitraliere și 2 svârlitoare de mine. Dușmanul a suferit pierderi mari și sângeroase. Cu prilejul cuceririi unui tranșeu dușman la nordost de Harazé au rămas în

mâna noastră câțiva prizonieri. Cealți soldați francezi au fugit din tranșeu, lăsând în urma lor 40 morți.

Pe frontul oriental: Grupul marelui Hlndenburg. În Curlanda și Samogithia situația nu s'a schimbat. La sud de Niemen, trupele armatei generalului Eichhorn au respins în mod sângeros atacul încercat cu forțe considerabile în sectorul Dwina. Dușmanul a lăsat în mâinile noastre 700 prizonieri. Armata generalului Scholtz a ocupat capul de pod de lângă Wizna și la nord de Narew l'a împins pe dușman peste vad. Această armată a făcut prizonieri, începând din 8 August, 4950 Ruși, între cari 11 ofițeri și a capturat 12 mitraliere. Armata generalului Gallwitz a ocupat cu asalt Zamborow și mai spre sud a înaintat fiind mereu în lupte în direcția spre ost, peste Ambrozejow.

În fața Nowogeorgiewskului nimic nou.

Un dirigeabil al nostru a aruncat bombe asupra gării Bialostok. Am observat aci explozii mai mari.

Grupul prințului de Bavaria, Leopold: În lupte statornice cu ariergardele inamicului a continuat urmărirea și a trecut sectorul Mühovka. A ocupat Lukowul.

Grupul marelui Mackensen: Aliații au făcut incursiuni în mai multe puncte, în pozițiunile dușmane apărute cu vigoare și din cauza aceasta dușmanul începând de azi noapte se retrage pe întreg frontul dintre Bug și Parczow.

Constantinopol. — Se comunică dela cartierul principal cu datul de 29 Iulie.

La nord de Ari Burnu am respins iarăș un atac, pricinuindu-i pierderi mari dușmanului. Mai spre nord l'am aruncat pe dușman prin un atac puternic spre țărm și am făcut prizonieri 4 ofițeri și 50 soldați, am capturat 2 mitraliere, aparate heliostatice și de telefon, precum și un mare număr de arme.

La Ari Burnu, la aripa stângă am reocupat prin un atac cu baloneta un tranșeu, cucerit de dușman în zilele din urmă.

La Sedil-Bahir, la aripa stângă am ocupat partea cea mai mare dintre tranșeul ce se găsea izolat între noi și dușman.

Pe fronturile celelalte nici un eveniment de importanță.

Germanii vreau reconstituirea Belgiei?

Se pare că există o anume opinie publică germană care vrea acest lucru. Un bărbat politic aparținând stângei liberale a lansat în publicitate considerațiile sale în această chestiune. Noi le găsim în *National Zeitung* din Bâle și pentru importanța lor, privesc doar viitorul Belgiei, le traducem aci:

„Partizanii anexiunii, spune acest politician, pretind că stăpânirea definitivă a Belgiei va slăbi atât de mult pe dușmanii Germaniei încât ea mult timp nu va avea să se teamă. Aserțiunea aceasta este desmintită de istorie. Într'adevăr, Napoleon I-ul, după Tilsit, crezu că a sfârșit definitiv rezistența Prusiei; șase ani mai târziu e copleșit de decepțiile înșelării.

Anexarea Belgiei va fi dimpotrivă un obstacol pentru o pace durabilă și un motiv pentru nouă războaie. Niciodată Anglia nu va consimți la această anexiune care va fi o perpetuă primejdie pentru coastele sale. Incorporarea Belgiei la imperiu, departe de a fortifica Germania, o va slăbi. Numai marile întreprinderi industriale ale Rinului și din Westfalia vor câștiga căci nu vor mai fi terorizate de concurență belgiană. Însă porturile Bremen și Hamburg își vor vedea diminuat traficul — de aceea în aceste orașe opinia unanimă este contra anexiunii.

Populația teritoriilor ocupate plină de ură față de Germania, va căuta să-i facă pierderi prin toate mijloacele și va fi lipsă de importante forțe pentru a o împiedeca.

Din punct de vedere militar va fi deosemeni o slăbire, căci coastele germane sunt inatacabile (războiul din 1870—71 și cel actual o dovedesc), pe când coastele belgiene, greu de apărat, vor fi neconținut amenințate de Anglia. Anglia și dușmanii Germaniei vor avea pururi un pretext pentru a-și întări alianța și a izola Germania. Neutrii înșiși se vor hotărî să se declare contra unei țări al cărei spirit cuceritor va amenința pacea Europei”. *National Zeitung* adaugă:

Pentru Elvețieni, această chestiune nu este, ca pentru Olanda, o chestiune vitală; totuși noi suntem încredințați că anexarea Belgiei va crea o stare quasi permanentă de război în Europa. De aceea avem firma speranță, că rezonanțe sănătoase vor îndruma Germania și că soarta Belgiei va fi regulată cum dorim.

Proiectele antantei privitor la Balcani.

Amsterdam. — *Pressa engleză scrie următoarele:* Pentru diplomația Greciei a sosit momentul ca să înființeze noua alianță balcanică. Dacă se va înființa alianța statelor balcanice, importanța căderii Varșoviei, s'ar reduce. Bulgaria trebuie câștigată cu orice preț pentru antantă. Dacă Bulgaria rămâne neutrală, aceeași atitudine vor păstra și Grecia și România. În caz contrar, Turcia e perdată. România poate renunța la Dobrogea, deoarece capătă Ardealul. Venizelos va renunța la Cavala, primind recompensații în Asia-mică. Sârbia va trebui să renunțe la Macedonia și va căpăta Bosnia, iar Italia 12 insule și țărmul adriatic. Anglia va trebui să jertfească în interesul tratativelor Egiptul, iar Rusia Basarabia. Dacă antanta va învinge, statelor balcanice li se va asigura nouile posesiuni.

Bulgaria și Serbia.

Sofia. — Nota guvernului bulgar trimisă Serbiei în chestia minelor de pe Dunăre, fixează un termen de 3 zile. Bulgaria a așteptat pe ziua de ieri răspunsul Serbiei, se crede însă că acest răspuns va fi un refuz. În acest caz Bulgaria va trimite ultimul Serbiei.

În jurul concesiunilor acordate de Turcia Bulgariei.

Sofia. — Ce anume sentimente nutrește diplomația rusă pentru realizarea idealurilor bulgare, se poate vedea din următoarele declarațiuni ale ziarului „*Birşewia Wiedomosti*”: „Aliații au de observat că Bulgaria poate să obțină linia Midia-Enos, dar numai cu condiția ca teritoriile acestea să fie luate cu armele de către Bulgaria și să nu le primească ca dar dela inamicii noștri.

„În ceea ce privește linia ferată la Dedeagaci, avem foarte multe motive să ne opunem ca ea să devină a Bulgariei, deoarece această linie e necesară aliaților pentru dezvoltarea acțiunii contra peninsulei Galipoli; ea trebuie să fie luată de aliați fără să se ia în considerație proprietatea ei”. (Agenția bulgară).

Fostul ministru francez d. I. Cruppi în București.

București. — D. I. Cruppi, fost ministru de externe al Franței a sosit Sâmbătă seara în capitală. D-sa va mai rămâne câteva zile în țară.

Înainte de consiliul de miniștri ținut Sâmbătă după amiazi d. Cruppi a avut o întrevedere cu d. Ionel Brătianu.

D. Cruppi a avut Duminecă de dimineață o întrevedere cu d. C. Blondel, ministrul Franței, cu care s'a întreținut timp de două ore.

D. Cruppi va pleca peste câteva zile la Petrograd.

Întrebat asupra călătoriei sale d-sa a afirmat că face un voiaj de studii și că nu are nici o misiune.

Războiul italo-turc iminent.

Londra. — „Times” anunță din Atena: Reprezentantii diplomați ai Italiei, fac pregătiri să părăsească Turcia. Declarația războiului se va face în cel mai apropiat viitor.

Lupte sângeroase la Dardanele.

Copenhaga. — „Tidende” scrie: Luptele ce au avut loc mai pe urmă la Dardanele au fost foarte sângeroase. Aliații au pierdut 10 mii de oameni.

Uniune panamericană.

Paris. — „Petit Parisien” primește dela correspondentul său din Washington: Cercurile oficiale americane se ocupă în mod serios cu congresul celor 7 republici din America, în care s'a exprimat dorința Statelor-Unite ca să se înființeze o Uniune panamericană, întemeiată pe simpatia reciprocă. La acest congres s'a discutat nu numai chestia mexicană, ci s'a mai luat hotărâre ca în Septembrie să se țină un congres financiar în Buenos-Aires, iar în Decembrie va fi convocat la Washington marele congres panamerican.

Consiliu de Coroană în Kragulevat.

București. — Din Niș se anunță, că în curând va avea loc în Kragulevat un consiliu de coroană sub președinția moștenitorului Alexandru. Consiliul se va ocupa cu propunerile împătritei înțelegeri.

Sedința secretă a Dumei.

Copenhaga. — Marți seara Duma a ținut o ședință secretă, la care au luat parte toți miniștrii.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 August 1915.

„Sărbătoarea Morțel.”

— Un volum de poezii al dlui A. Cotruș. —

Incurând va ieși de sub tipar în tipografia noastră *Concordia* un volum de poezii datorit colaboratorului nostru, fost coleg de redacție, d. A. Cotruș, cu titlul pregnant de *Sărbătoarea Morțel*. Anul războinic 1914—15 a oferit nenumărate motive cari au avut darul să influențeze fecund imaginația poetului A. Cotruș, imaginație pornită de altcum de ani deja spre un pesimism absorbitor.

În versuri de-o cadență sonoră și de-un ritm încântător sunt prinse vigurose aspecte fioroase din războiu, imagini fascinante, viziuni surprinzătoare prin puterea lor.

Literatura noastră de dincoace se înmulțește deci cu al doilea volum în timpul războiului, — întâiul este al dlui Al. Ciura.

Poetul Cotruș colecționează în volum poeziile cari au decorat atât de des foiletoanele ziarelor noastre, îndeosebi ale *Românului* și *Gazetei Transilvaniei* și au oferit o delicioasă lectură publicului nostru. Toate poeziile sunt trecute prin cenzura procuraturii r. ungare.

Dorim ca volumul să se împărtășească de frecvența ce o comportă valoarea lui intrinsecă.

Abonamente de cor. 1.50, plus porto poștal se pot face deja acum la administrația ziarului nostru.

Daruri frumoase. Administrația ziarului nostru a primit 110 coroane cu destinația lămurită în următoarea scrisoare:

Georgiu Șuta, fost protopop-arhidiacon onorar, directorul despărțământului din Seini al Asociației și vicepreședintele direcțiunii institutului „Sătmăreana” a fost mare filantrop întreagă viața sa.

Din acest indemn, pe patul de moarte și-a rugat consăngeni și prietenii săi, ca să-i facă înmormântarea cea mai simplă și puțin costisitoare și îndeosebi să nu i-se înfrumusețeze coșciugul cu cununi atunci, când eroilor noștri pe câmpul de luptă nici o scândură de coșciug nu le ajunge, ci prețul cununilor să se dăruiească spre scopuri filantropice.

Din însărcinarea neuitatului prieten am onoare a Vă trimite 110.— cor. cu rugarea, ca să binevoiți — conform dorinței defunctului — a administra: 50 coroane fondului de îngrijire a studenților morboși din Blaj; 50 coroane colectei „Românului” pentru orfanii eroilor căzuți pe câmpul de luptă și 10 coroane fondului ziaristilor români.

Suma aceasta menită pentru cununi e donată de: văduva defunctului Georgeasă Șuta 20 coroane; ginerele Coriolan Târnoavean 20 coroane; institutul „Sătmăreana” 50 coroane și familia Georgiu Achim 20 cor. — Cu deosebită stimă: **Georgiu Achim**, directorul „Sătmărenei”.

Luăm act cu deosebită plăcere de aceste daruri.

Crucea pentru merite preoțești cl. II drept recunoștință pentru servicii eminente și pline de jertfă în fața dușmanului s'a conferit preotului militar **Aurel Ciorogar** dela divizia 20 și preotului militar i. r. **Ioan Ludu**.

D. P. Carp grav bolnav. Se anunță din **București**: **D. P. Carp** s'a îmbolnăvit foarte grav la moșia sa dela **Țibănești**. Ziarele de ieri din capitală vestiseră că d. Carp ar fi murit, dar o telegramă sosită noaptea desminte această știre, spunând însă că bătrânul bărbat de stat e grav bolnav.

Congregațiunea comitatului Caraș-Severin este convocată pe 18 August n. a. m. ora 10 jum. în adunare extraordinară, având ca obiect principal felicitarea monarhului din prilejul aniversării a 85-a a zilei natale, precum și alegerea unei delegațiuni pentru marea deputațiune, care — la inițiativa venită din alte municipii — are a se prezenta la timp potrivit în fața monarhului pentru a-i exprima omagiile de fidelitate ale țării. Afară de aceste mai sunt și afaceri curente la ordinea zilei, între cari și chestii importante pentru aprovizionarea populațiunii comitatense. („Dr.”)

Ziar românesc înființat de un compatriot sas. În 23 August a. c. cunoscutul ziar bucureștean „Ziua” în jurul căruia s'a făcut la timpul său atâta svon, împlinește anul dela apariția sa. Dintr'un articol publicat din acest prilej în ziarul „Kronstädter Zeitung” aflăm faptul îmbucurător, că înființatorul și proprietarul acestui ziar este un concetățean sas al Brașovului, comerciantul **Hans Benning**, care s'a stabilit de mai mulți ani în București. Scopul urmărit prin înființarea acestui ziar a fost cu deosebire lămurirea opiniei publice din România asupra intereselor naționalităților din Ungaria, și cu deosebire a poporului român, în raport cu războiul mondial.

De sine înțeles că acest ziar, care a apărut la București în toila manifestațiunilor războinice, a avut mult de îndurat. În diferite rânduri localul redacțional a fost asaltat de mulțime spărgându-i-se geamurile și sfărtecându-se numerii apăruți. Cu încetul spiritele s'au mai calmat, guvernul român luând riguroase măsuri pentru garantarea apariției ziarului, și astfel „Ziua” își poate continua astăzi nesupărat activitatea, câștigându-și un cerc tot mai mare de cetitori. — (G. Tr.)

Alexandru de Mocsonyi, fratele mult regretatului Petru de Mocsonyi, sublocotenent în regimentul 6 de dragoni, a fost de nou distins cu recunoștință preainaltă „*Signum laudis*”, pentru purtare bravuroasă în fața dușmanului.

O rețetă fenomenală pentru apărarea navigațiunii între Anglia și Franța. Cetim în „Voss. Z.” din Berlin: Foile elvețiene raportează din Londra, că numai acum se cunoaște, că fabricile de mașini engleze au fost ocupate mai multe săptămâni cu prepararea unor rețele apărătoare în contra submarinelor, de aceea n'au putut fabrica granate. Reteaua este întinsă în canal pentru asigurarea navigațiunii între Anglia și Franța, ajunge până la fundul mării, numai pe coaste are deschizături bine aparate, și costă 80 milioane de lire.

Foile nemțești, numesc raportul o istorie romantică, trebuie însă să fie ceva adevărat, dar până acum nu s'a prins nici un submarin în această rețea scumpă.

† **George Șuta**, protopop, arhidiacon onorar, directorul despărțământului din Seini al Asociațiunii și vicepreședintele direcțiunii institutului „Sătmăreana” din Seini a încetat din viață la 28 Iulie 1915. Sătmăreana a pierdut un membru de frunte al direcțiunii, care timp de 17 ani cu toată desinteresarea a conlucrat la prosperarea institutului. — Fie-i memoria binecuvântată!

Familia defunctului a lansat următorul necrolog:

Subscriși cu inimă înfrântă de durere anunță că mult iubitul soț, tată, socru și strămoș **George Șuta**, paroh gr. cat. de Borlești, protopopul districtului Ardușat, arhidiacon on., asesor consistorial, directorul despărțământului Seini al Asociațiunii și vicepreședintele institutului de economii „Sătmăreana” din Seini etc. a răposat în Domnul la 28 Iulie după un morbo mai lung împărțășit fiind cu sf. Taine al muribunzilor în anul 72 al vieții și 46-lea al preoției și căsătoriei sale. Rămășițele pământești s'au înmormântat în 30 l. c. la orele 2 d. a. în cimitirul din Borlești. Borlești la 29 Iulie 1915. În veci pomenirea lui! — Văd. G. Șuta n. Terezia Fabian, soție. Maria m. Ternovan, fiică. Coriolan Ternovan, preot, ginere. Elenuta Demeter strănepoată.

Prisonieri italieni din Austro-Ungaria eliberați din Siberia. „Giornale d'Italia” primește din Niș știrea că a sosit acolo un triestin, locotenent-medec în armata austro-ungară, făcut prizonier în Galiția. El stătuse nouă luni în Siberia

cu alți 12.000 de naționalitate italiană și pe cari Rusia i-a liberat acum. Acești prizonieri Italiani din armata austro-ungară se vor întoarce în Italia trecând prin Serbia.

† **Alexandru Pap de Căpâlnaș-Mănăstur** jude de tablă în pensiune, fost comisar guvernial și în mai multe rânduri deputat dietal etc. a murit în etate de 77 ani. În mormântarea s'a făcut în cripta familiară din Căpâlnaș-Mănăstur, în 2 August st. n. Odihnească în pace.

Bureți veninoși. Cetim în „Kronstädter Zeitung”, că lucrătorul Vasile Boroș și soția sa Ana Ardeleanu s'au dus Sâmbătă după amiază să culeagă bureți în pădurea din apropierea Brașovului. Au adunat o grămadă și aducându-i acasă i-au gătit de cină și i-au mâncat. Amândoi s'au bolnăvit rău. Femeea, în urma otrăvirii, a murit după două zile, iar bărbatul zace bolnav și acum.

Ultima oră.**PETROGRADUL NU E AMENINȚAT DE PERICOL.**

Londra. — „Daily Mail” scrie că statul major rusesc pentru ca să liniștească opinia publică din Rusia a dat un comunicat, în care spune că o înaintare a armatelor germane către Petrograd nu e probabilă.

RADOSLAVOFF SPERĂ ÎN APROPIEREA GRECO-BULGARĂ.

Sofia. — Primul ministru bulgar Radoslavoff a declarat unui ziarist că el are mare speranță în o apropiere greco-bulgară, care ar asigura o pace statornică în Balcani.

BULGARIA NU SE VA MISCA. FĂRĂ ROMÂNIA.

București. — Ziarul „Steagul” află din Sofia: „Balkanska Posta” vestește, că în Sofia părerea generală e că Bulgaria nu va lua o decizie decât după România, care va trebui să ia o hotărâre definitivă. Și toți cred că prin Septembrie se va vedea rezultatul.

D. Dr. TEODOR MIHALI LA REGELE ROMÂNIEI.

București. — D. Dr. Teodor Mihali, deputat în camera ungară, care se găsește de câteva zile în Capitală, a fost primit în audiență de suveran. Suveranul s'a întreținut timp de o oră cu d. Mihali. (St.)

Redactor responsabil: **Constantin Savu.****Aviz către abonații restanțieri.**

Rugăm cu stăruință pe toți acei abonați a căror abonament le-a expirat deja, și cari din acest prilej au primit avizul nostru dimpreună cu mandatul postal, — să binevoiască a și-l achita fără întârziere, trimițându-ne abonamentul pe sem. II sau cvartalul III a. c.

Celor ce nu vor să fie seamă de dese noastre rugăminți, le vom sista expediarea, începând cu proximalul Nr.

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.**POȘTA ADMINISTRATIEI.**

D. Dr. Toma Cornea, Sighișoara. Ziarul Vi s'a trimis la Rózsahegy (Liptó m.), în urma reclamării d.-v., începând cu Nr.-ul de față, Vi se va expedia la Sighișoara.

D. Dr. Ioan Puiu, Rădăuți. Am primit 7 cor. abonament pe cvartalul III 1915.

Librăria diecezană din Arad, (strada Deák Ferenc Nr. 35) caută un sodal librar și un practicant

care a absolvat cu succes cel puțin 2 clase la o școală medie. (Li 2489 — 8)